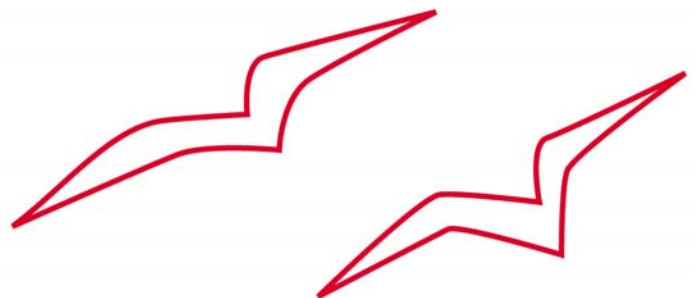

Notat om unge med god trivsel

MIPI - Videnscenter om børn og unge
Paarisa - Folkesundhedsafdelingen
Statens Institut for Folkesundhed

Inger Dahl-Petersen
Cecilia Petrine Pedersen
Peter Bjerregaard

Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik

Videnscenter om Børn og Unge | Documentation Centre on Children and Youth

Indholdfortegnelse	Side
Notat om unge med god trivsel	2
Del 1: Sammenligninger mellem unge med god og mindre god trivsel	2
Dataanalyser	3
Profil af de unge med god trivsel	4
Sociodemografiske forhold	5
Opvækstforhold	5
Sociale relationer	6
Livsstilfaktorer	7
Skole og fritid	8
Belastende oplevelser	9
Sundhed og psykisk helbred	10
Analyse med inddragelse af flere variable samtidig	12
Del 2: Hvad skal der til for at børn kan få det bedre? – en kvalitativ analyse af unges udsagn	14
Metodisk tilgang	14
Overordnede betragtninger	14
Ved ikke	15
Afhjælpe misbrug hos forældre	15
Fokus på familielivet	15
Samfundets rolle	16
Åbenhed og dialog blandt børn og voksne	16
Steder at mødes i fritiden	17
Skolegang og fritidsmuligheder	17
Fremtiden	17
Sammenfatning	18

Notatet er udgivet i samarbejde mellem MIPI – Videnscenter om børn og unge, Paarisa – Direktoratet for Sundhed/Grønlands Hjemmestyre og Statens Institut for Folkesundhed.

Notat om unge med god trivsel

I 2004-2005 gennemførte Statens Institut for Folkesundhed og Paarisa en undersøgelse af skolebørns trivsel i 7 byer i Grønland. Hovedresultaterne er publiceret i rapporten "Unge trivsel i Grønland 2004-2005" af Tine Curtis m.fl., udgivet i Hjemmestyrets skriftserie INUSSUK – Grønlandsk forskningsjournal 2006:2. MIPI – Videnscenter om børn og unge har efterfølgende bestilt en uddybende analyse af det indsamlede datamateriale med særlig henblik på dels selvmordsadfærd, dels hvad der karakteriserer de unge, der trives godt, og endelig hvad unge mener, der skal til for at børn kan få det bedre. Dette notat handler om de unge med god trivsel og om unges bud på et bedre liv for børn i Grønland. Undersøgelsen omfatter 508 15-17-årige samt enkelte 18-årige skoleelever fra 9. -11. klasse, 231 drenge og 277 piger. De unge besvarede et elektronisk spørgeskema med grønlandsk og dansk tekst og tale.

Del 1. Sammenligninger mellem unge med god og mindre god trivsel

Der er hidtil fokuseret mest på gruppen af unge, som har det dårligt, men set i et forebyggelsesperspektiv er det interessant at opnå en større viden om, hvad det er, der kendetegner unge med god trivsel. Notatet indledes med analyser af, hvad der karakteriserer unge med god trivsel. En person med god trivsel er defineret som en person, der har et positivt syn på egen livssituation og har følt sig veloplagt og fuld af energi inden for de sidste fire uger. Følgende to spørgsmål er således anvendt til at identificere unge med god trivsel: *"Hvor stor en del af tiden har du følt dig veloplagt og fuld af liv inden for de sidste 4 uger?"* og *"Hvor stor en del af tiden har du inden for de sidste fire uger været fuld af energi?"* Deltagere, der svarede "hele tiden" eller "det meste af tiden" på begge spørgsmål, er kategoriseret som unge med god trivsel. Deltagere, der har benyttet sig af de resterende svarmuligheder er karakteriseret som unge med mindre god trivsel. Det vil sige, at deltagere der svarede "noget af tiden", "lidt af tiden" og "på intet tidspunkt" til de to spørgsmål eller har svaret "hele tiden" eller "det meste af tiden" på kun ét af de to spørgsmål er kategoriseret som unge med mindre god trivsel. Udgangspunktet for analyserne er den antagelse, at der er en sammenhæng mellem trivsel og en række sociale, sundheds- og livsstilmæssige variable. De variable, som her kaldes uafhængige variable, kan rubriceres i syv temaer:

Sociodemografiske forhold	➤ Etnicitet; alder; Forældres uddannelse.
Opvækstforhold	➤ Bopæl ved 10 års alder; Boligforhold (bor med en eller begge forældre); Konflikter med forældre; Alkoholproblemer i familien.
Sociale relationer	➤ Har aktuelt en kæreste; Føler sig uønsket alene (at være alene selvom man egentlig har mere lyst til at være sammen med andre); Antal nære venner; Sammen med

	Klassekammerater/venner i fritid; Nogen at tale om problemer med (forældre, kæreste, kammerater); Forhold til klassekammerater.
Livsstilsfaktorer	➤ Alkoholforbrug; Antal gange beruset; Motion.
Skole og fritid	➤ Klarer sig godt i skolen; Kan lide at gå i skole; Friluftsliv; Fritidsaktiviteter; Tager ud i naturen.
Belastende oplevelser	➤ Selvmord blandt kammerat/kæreste/god ven; Udsat for vold; Holdt op med at komme sammen med kæreste; Forældre flyttet fra hinanden; Problemer i skolen; Selvmordstanker; Selvmordsforsøg.
Sundhed og psykisk helbred	➤ Selvvurderet helbred; Symptomer på depression; Kropsopfattelse.

Dataanalyser

Analyserne er gennemført separat for drenge og piger. De omfatter primært en række krydstabeller mellem de ovenfor omtalte "uafhængige" variable og trivsel. Deltagerne er opdelt i unge med god trivsel (N=244) og unge med mindre god trivsel (N=242).

Data er indledende analyseret ved hjælp af krydstabuleringer og testet for statistisk signifikans med Pearson's χ^2 -test. χ^2 -testet tester, hvorvidt der er en sammenhæng mellem de valgte variable. Når der er i teksten er rapporteret forskelle mellem to grupper af de unge, betyder det, at en statistisk test har afsløret, at forskellen mellem de to grupper ikke beror på ren tilfældighed. På basis af krydstabellerne er udvalgt nogle variable inden for hvert tema, som indgår i en multivariat, logistisk regressionsanalyse af trivsel med odds ratio (OR) som effekt-mål. Odds-ratio er et mål for styrken af sammenhængen mellem variablene. Odds beskriver, hvor mange gange ét udfald forekommer i forhold til et andet udfald. Hvis variablene er helt uafhængige af hinanden er OR=1. Jo mere OR afviger fra 1, desto stærkere er sammenhængen mellem variablene. Hvor andet ikke er nævnt, er de sammenhænge, der bliver omtalt i notatet, signifikante på et femprocents niveau ($P<0,05$), hvilket angiver en statistisk sikker forskel mellem grupperne.

I en tværsnitsundersøgelse som den foreliggende siger de statistiske analyser intet om årsagsforhold. I nogle tilfælde er det sandsynligt at antage, at en af ovenstående variable er en medvirkende årsag til, at de unge har en god trivsel, f.eks. for så vidt angår konflikter med forældrene. I andre tilfælde er det vanskeligt at afgøre, om den "uafhængige" variabel (eksempelvis selvvurderet helbred) er årsag til god trivsel, om god trivsel er årsag til den "uafhængige" variabel, eller om der er en fælles årsag til både den "uafhængige" variabel og trivsel.

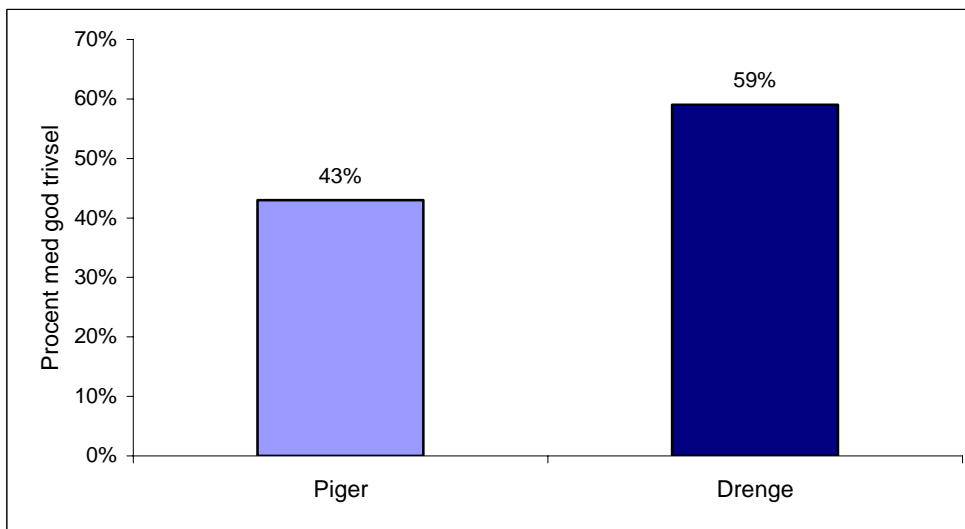
I analyserne er medtaget de unge, som har angivet, at de har haft selvmordstanker eller beskriver, at de har forsøgt selvmord, idet analyser viser, at en del unge med god trivsel godt

kan have haft selvmordstanker eller forsøgt selvmord. Forklaringen på, at nogen unge alligevel trives kan være, at selvmordstanker eller -forsøget kan ligge længere tilbage i tiden, og dermed ikke længere har indvirkning på de unges følelse af energi og veltilpashed de sidste fire uger.

Profil af de unge med god trivsel

Af undersøgelsen fremgår det, at en stor del af grønlandske unge betegner sig som veloplagte og fulde af energi og således kan betragtes som en gruppe af unge med god trivsel.

Figur 1 viser andelen af piger og drenge med god trivsel i Grønland. 244 af de unge, svarende til halvdelen af de unge (n=486) kan kategoriseres som unge med god trivsel, 129 af drengene (59%) og 115 af pigerne (43%).

Figur 1: *Andel af unge med god trivsel (procent).*

Sammenhængen mellem at have god trivsel og de udvalgte "uafhængige" variable er illustreret i nedenstående tabeller.

Sociodemografiske forhold

De unges alder og etnicitet ser ikke ud til at have nogen sammenhæng med deres trivsel. I forhold til forældres uddannelsesniveau og trivsel gælder det, at moderens men ikke farens uddannelsesniveau ser ud til at have en sammenhæng med trivsel for pigernes vedkommende ($P < 0,022$). Tilsvarende mønster kan ikke identificeres for drengene.

Opvækstforhold

Tabel 1 og 2 viser de faktorer, som er valgt som et udtryk for opvækstforhold. P-værdier $< 0,05$ angiver en statistisk sikker forskel mellem grupper af unge med god og mindre god trivsel. n er et udtryk for gruppernes størrelse.

Tabel 1: *Opvækstforhold for drenge. Procent med angivne opvækstforhold blandt drenge med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=129)	Mindre god trivsel (n=90)	P-værdi
Har flere konflikter med forældre	25,6	28,9	0,587
Alkoholproblemer i familien	48,4	65,9	0,011

Tabel 2: *Opvækstforhold for piger. Procent med angivne opvækstforhold blandt piger med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=115)	Mindre god trivsel (n=152)	P-værdi
Har flere konflikter med forældre	20,9	42,8	0,000
Alkoholproblemer i familien	66,1	69,7	0,526

Der ser for drengene ud til at være en sammenhæng mellem alkoholproblemer i familien og trivsel. Knap halvdelen af drenge med god trivsel oplever alkoholproblemer i familien (48%), mens 66% af de drenge med mindre god trivsel oplever samme problemer. Blandt piger er andelen, der oplever alkoholproblemer i familien høj for både piger med god og mindre god trivsel henholdsvis (66% og 70%), og det er ikke muligt at identificere nogen forskel mellem de to grupper. Derimod er der for pigerne en sammenhæng mellem antallet af konflikter i hjemmet og trivsel. Blandt piger med mindre god trivsel har en større andel (43%) konflikter med forældrene end blandt piger med god trivsel (21%). Det ser ikke ud til at der er forskel på, om de unge har boet i en bygd eller by ved ti-årsalderen i forhold til deres trivsel. At bo sammen med begge forældre eller at bo med en af sine forældre viser sig heller ikke at have en sammenhæng med de unges trivsel.

Sociale relationer

Tabel 3 og 4 viser de faktorer, som er valgt som et udtryk for de unges sociale relationer.

Tabel 3: *Sociale relationer hos drengene. Procent med angivne sociale relationer blandt drenge med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=129)	Mindre god trivsel (n=90)	P-værdi
Har 2 eller flere nære venner	96,1	83,1	0,001
Har det godt med klassekammerater	85,3	76,4	0,096
Har nemt ved at tale med kammerater om problemer	85,0	85,9	0,856
Har nemt ved at tale med forældre om problemer	81,6	80,5	0,854
Føler sig engang imellem eller ofte uønsket alene	23,0	37,1	0,025
Har aktuelt en kæreste	31,9	31,3	0,927
Ses mere end en dag om ugen med klassekammerater eller venner	90,6	83,0	0,094
Har nemt ved at tale med kæreste om problemer	74,0	83,3	0,225

Tabel 4: *Sociale relationer hos pigerne. Procent med angivne sociale relationer blandt piger med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=115)	Mindre god trivsel (n=152)	P-værdi
Har 2 eller flere nære venner	88,5	86,7	0,658
Har det godt med klassekammerater	77,9	72,0	0,279
Har nemt ved at tale med kammerater om problemer	93,5	85,5	0,045
Har nemt ved at tale med forældre om problemer	77,4	58,3	0,002
Føler sig engang imellem eller ofte uønsket alene	33,0	54,4	0,001
Har aktuelt en kæreste	36,0	41,4	0,385
Ses mere end en dag om ugen med klassekammerater eller venner	79,6	79,3	0,950
Har nemt ved at tale med kæreste om problemer	87,8	69,0	0,005

For både piger og drenge gælder det, at der er en sammenhæng mellem følelsen af at være uønsket alene og trivsel. Over halvdelen (54%) af piger med mindre god trivsel har engang imellem eller ofte følt sig uønsket alene i modsætning til omkring en tredjedel af piger med god trivsel (33%). For drengene er andelen henholdsvis 37% for drenge med mindre god trivsel og godt en fjerdedel (23%) for drenge med god trivsel. For pigerne ses endvidere en sammenhæng mellem trivsel, og hvor nemt det er at tale om problemer med forældre, kærester og kammerater. Hovedparten af pigerne (94%) med god trivsel har nemt ved at tale med deres kammerater, 77% angiver, at de har nemt ved at tale med deres forældre om problemer, og 88% af pigerne med god trivsel har nemt ved at tale med kæresten. Dette gælder ikke for drengene. For drengene ser det ud til, at antallet af nære venner har en sammenhæng med trivsel. Der er en betydelig større andel af drenge med god trivsel (96%), der har to eller flere nære venner end af drenge, der har mindre god trivsel (83%). Der ser ikke ud til at være en sammenhæng mellem trivsel, og hvordan de unge har det med deres klassekammerater, om de ser kammerater og venner tit, eller om de har en kæreste.

Livsstilsfaktorer

Tabel 5 og 6 viser de faktorer, som er valgt som et udtryk for de unges livsstil.

Tabel 5: *Livsstilsfaktorer for drenge. Procent med angivne livsstilsfaktorer blandt drenge med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=129)	Mindre god trivsel (n=90)	P-værdi
Alkoholindtag mere end en gang ugentligt	15,7	13,3	0,900
Været beruset mere end tre gange	27,0	33,3	0,370
Motionerer mindst en gang ugentligt	78,7	60,2	0,003

Tabel 6: *Livsstilsfaktorer for piger. Procent med angivne livsstilsfaktorer blandt piger med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=115)	Mindre god trivsel (n=152)	P-værdi
Alkoholindtag mere end en gang ugentligt	13,0	17,8	0,062
Været beruset mere end tre gange	11,8	20,7	0,056
Motionerer mindst en gang ugentligt	54,8	41,7	0,035

For både drenge og piger ses en sammenhæng mellem motionsvaner og trivsel. En stor andel af drenge med god trivsel (79%) dyrker motion hver dag eller mindst en gang ugentligt i forhold til 60% af drengene med mindre god trivsel. For pigerne er det lidt over halvdelen af de med god trivsel, der er fysisk aktive mere end en gang ugentligt i forhold til 42% blandt piger med mindre god trivsel. Der er ingen forskel mellem de unge med god trivsel og de øvrige unge, når det kommer til ryge- og alkoholvaner. Dog er der en tendens til en sammenhæng mellem trivsel og beruselse for pigerne. En større andel af piger med mindre god trivsel har oplevet at være beruset over tre gange (21%) i forhold til piger med god trivsel (12%).

Skole og fritid

Tabel 7 og 8 viser de faktorer, som er valgt som et udtryk for faktorer i de unges skole og fritid.

Tabel 7: Skole og fritid for drenge. Procent med angivne skole og fritidsfaktorer blandt drenge med god og mindre god trivsel.

	God trivsel (n=129)	Mindre god trivsel (n=90)	P-værdi
Tager på fiskeri/fangst ofte eller engang imellem	34,1	29,2	0,447
Tager ofte eller engang imellem i naturen	35,7	34,8	0,900
Klarer sig godt i skolen	65,1	44,9	0,003
Kan godt lide at gå i skole	80,5	64,0	0,007

Tabel 8: Skole og fritid for piger. Procent med angivne skole og fritidsfaktorer blandt piger med god og mindre god trivsel.

	God trivsel (n=115)	Mindre god trivsel (n=152)	P-værdi
Tager på fiskeri/fangst ofte eller engang imellem	11,5	10,7	0,830
Tager ofte eller engang imellem i naturen	40,2	38,3	0,753
Klarer sig godt i skolen	66,4	48,0	0,003
Kan godt lide at gå i skole	81,4	72,0	0,077

Det faglige standpunkt og glæden ved at gå i skole ser ud til at have en sammenhæng med de unges trivsel. 66% af piger og 65% af drenge med god trivsel klarer sig virkelig godt eller godt i skolen i modsætning til under halvdelen af de øvrige unge. Endvidere er der sammenhæng mellem hvorvidt den unge kan lide at gå i skole og trivsel for drengenes vedkommende. For pigerne er der her kun tale om en tendens. Over tre fjerdedele af drenge og piger med god trivsel (81%) angiver, at de virkelig godt eller godt kan lide at gå i skole.

Drenge, der trives godt, dyrker i højere grad end andre drenge sport i en klub, løbetræner, cykler og står mere på ski. Piger med god trivsel læser mere i fritiden og ser mindre tv og video end piger med mindre god trivsel. Der er en signifikant sammenhæng mellem trivsel og ovenstående fritidsaktiviteter.

Belastende oplevelser

Tabel 9 og 10 viser de faktorer, som er valgt som et udtryk for belastende oplevelser de unge har været udsat for.

Tabel 9: *Belastende oplevelser for drenge. Procent med angivne belastende oplevelser blandt drenge med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=129)	Mindre god trivsel (n=90)	P-værdi
Kæreste, kammerat eller god ven begået selvmord	37,2	45,6	0,216
Har haft selvmordstanker	16,3	25,6	0,109
Har forsøgt selvmord	8,5	14,4	0,168
Udsat for vold	11,6	7,8	0,351
Har problemer i skolen	11,6	6,7	0,220
Holdt op med at komme sammen med kæreste	26,4	21,1	0,373
Forældre er flyttet fra hinanden	4,7	12,2	0,039

Tabel 10: *Belastende oplevelser for piger. Procent med angivne belastende oplevelser blandt piger med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=115)	Mindre god trivsel (n=152)	P-værdi
Kæreste, kammerat eller god ven begået selvmord	35,7	41,4	0,336
Har haft selvmordstanker	40,9	59,9	0,002
Har forsøgt selvmord	21,7	42,1	0,000
Udsat for vold	3,5	17,8	0,000
Har problemer i skolen	2,6	15,8	0,000
Holdt op med at komme sammen med kæreste	31,3	42,1	0,071
Forældre er flyttet fra hinanden	3,5	12,5	0,009

For både piger og drenge gælder det, at der er en sammenhæng mellem trivsel og at have oplevet, at forældrene flytter fra hinanden. Der er relativt færre af de unge med god trivsel, der har oplevet, at forældrene er flyttet fra hinanden, end blandt unge med mindre god trivsel. Det er kun for pigerne muligt at finde en sammenhæng mellem trivsel og problemer i skolen, udsættelse for vold og forsøg på selvmord og selvmordstanker. Piger med god trivsel har færre problemer i skolen og har i mindre grad været udsat for vold. Endvidere ses, at andelen af piger med god trivsel, der har haft selvmordstanker eller forsøgt selvmord, er lavere end for de øvrige piger, men alligevel bemærkelsesværdig høj for en gruppe med god trivsel. Det kan forklares med, at de unge bliver spurgt til trivsel inden for de sidste fire uger, men at der bliver spurgt til selvmordstanker og forsøg på selvmord nogensinde. Der er en større andel af både piger og drenge med mindre god trivsel, der har oplevet en kæreste, kammerat eller god ven begå selvmord end unge med god trivsel, men forskellen er ikke statistisk signifikant.

Sundhed og psykisk helbred

Tabel 11 og 12 viser de faktorer, som er valgt som et udtryk for de unges sundhed og deres psykiske helbred.

Tabel 11: *Sundhed og psykisk helbred for drenge. Procent med angivne faktorer for sundhed og psykisk helbred blandt drenge med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=129)	Mindre god trivsel (n=90)	P-værdi
Godt selv vurderet helbred	79,1	54,4	<0,001
Opfattelse af krop som passende	67,2	60,0	0,122
Lav score på depressionsskala (0-2 symptomer)	53,8	53,6	0,545

Tabel 12: *Sundhed og psykisk helbred for piger. Procent med angivne faktorer for sundhed og psykisk helbred blandt piger med god og mindre god trivsel.*

	God trivsel (n=115)	Mindre god trivsel (n=152)	P-værdi
Godt selv vurderet helbred	67,0	47,4	0,001
Opfattelse af krop som passende	59,1	52,0	0,033
Lav score på depressionsskala (0-2 symptomer)	45,9	18,0	<0,001

Analyserne viser, at trivsel har en sammenhæng med, hvordan de unge vurderer deres helbred. 79% af drenge med god trivsel vurderer deres helbred som godt eller virkelig godt, mens 67% af pigerne med god trivsel har en tilsvarende opfattelse. Dette er betydeligt flere, end blandt unge med mindre god trivsel. Kun for pigerne ses en sammenhæng mellem trivsel og kropsoptagelse. Stort set lige mange piger med god og mindre god trivsel (59% og 52%) vurderer deres krop som passende. Det samme gælder for drenge (67% og 60%). For piger med god trivsel gælder det, at knap en fjerdedel (24%) beskriver sig selv som lidt eller alt for tykke i modsætning til lidt over en tredjedel af piger med mindre god trivsel (36%).

En mindre andel af piger med god trivsel har symptomer på depression sammenlignet med til piger med mindre god trivsel. Denne sammenhæng er stærkt signifikant. Blandt drenge med mindre god og god trivsel er der ingen væsentlig forskel hvad angår depression.

Analyserne peger på, at næsten halvdelen af de unge trives godt, lidt flere drenge end piger. Det er ikke muligt at konkludere ud fra ovenstående, hvorvidt der er en årsagssammenhæng mellem de undersøgte uafhængige variable og trivsel, men krydstabellerne danner baggrund for en videre undersøgelse af de variable, som har udvist signifikante sammenhænge med trivsel.

Fællestræk ved unge med god trivsel er, at de sjældnere end unge med mindre god trivsel er uønsket alene, at de oftere dyrker motion, og at flere vurderer deres helbred som godt eller virkelig godt. Endvidere er der en større andel af unge med god trivsel, der klarer sig godt i skolen og færre, hvis forældre er flyttet fra hinanden. Særligt for piger gælder det, at piger

med god trivsel har nemt ved at tale med deres kammerater, kærester og forældre om problemer. De oplever endvidere færre konflikter i hjemmet og færre problemer i skolen. Ydermere har piger med god trivsel haft færre selvmordstanker, forsøg på selvmord og færre oplevelser med vold. For pigerne ses endvidere, en sammenhæng mellem kropsopfattelse og trivsel, og der er relativt flere piger med mindre god trivsel, som føler sig lidt for tykke. For drenge med god trivsel i forhold til drenge med mindre god trivsel gælder det, at en større andel har flere nære venner, godt kan lide at gå i skole og i mindre grad oplever alkoholproblemer i familien.

Analyse med inddragelse af flere variable samtidig

Der er gennemført en multivariat statistisk analyse for at undersøge sammenhængen mellem trivsel og en række variable, der indgår i modellen på samme tid. Nedenstående tabel viser hvilke variable, der er udvalgt til at indgå i analysen. De er udvalgt på baggrund af signifikante sammenhænge i krydstabellerne for henholdsvis drenge og piger.

Tabel 13: *Forklarende variable, der er udvalgt til at indgå i den multivariate analyse.*

Drenge	<ul style="list-style-type: none">➤ Oplevet at forældre er flyttet fra hinanden➤ Selvvurderet helbred➤ Alkoholproblemer i familien➤ Uønsket alene➤ Dyrker motion➤ Klarer sig fagligt godt i skolen➤ Symptomer på depression
Piger	<ul style="list-style-type: none">➤ Oplevet at forældre er flyttet fra hinanden➤ Selvvurderet helbred➤ Nemt ved at tale med forældre og kammerater om problemer➤ Uønsket alene➤ Dyrker motion➤ Klarer sig fagligt i skolen➤ Selvmordsforsøg og tanker➤ Symptomer på depression

Tabel 14 viser den endelige statistiske model for, sammenhængen mellem udvalgte variable og trivsel for henholdsvis drenge og piger. En P-værdi $< 0,05$ angiver om sammenhængen er statistisk sikker og et 95% konfidensinterval angiver usikkerheden på estimatet (OR).

Tabel 14: *Faktorer, der har samtidig betydning for god trivsel hos drenge.*

	OR	P-værdi	Konfidensinterval
Godt selvvurderet helbred	2,9	0,001	1,56 – 5,45
Dyrker motion hver dag eller mindst en gang ugentligt	2,3	0,011	1,21 – 4,26
Ikke uønsket alene	1,9	0,041	1,03 – 3,69

Tabellen viser, at det har betydning for drengenes trivsel, at have et godt selvvurderet helbred, at dyrke motion og ikke at være uønsket alene. Ydermere er der en ikke-signifikant tendens til, at et godt fagligt standpunkt i skolen og fravær af alkoholproblemer i familien har betydning for trivslen. De resterende variable viser sig ikke at være signifikante, når disse variable er i modellen.

For piger, viser det sig, at når symptomer på depression inddrages i modellen, bliver de resterende faktorer insignifikante. Symptomer på depression har så stærk en sammenhæng med trivsel, at de to variable kan ses som et udtryk for det samme, og depression vil derfor sløre betydningen af andre variable. Det er derfor valgt at udelade depression fra den multivariate analyse.

Tabel 15: *Faktorer der har samtidig betydning for god trivsel hos piger.*

	OR	P-værdi	Konfidensinterval
Forældre ikke flyttet fra hinanden	3,4	0,035	1,09 – 10,76
Ikke uønsket alene	2,1	0,011	1,18 - 3,59
Godt selvvurderet helbred	1,9	0,023	1,09 – 3,30
Nemt ved at tale med forældrene om problemer	1,8	0,048	1,01 – 3,39

For pigerne har familielivet større betydning end for drengene. Det har størst betydning for deres trivsel, at forældrene bor sammen, mens betydningen af ikke at være uønsket alene, af et godt selvvurderet helbred og af at have nemt ved at tale med forældrene om problemer også er signifikant.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at disse statistiske modeller ikke repræsenterer den eneste og endegyldige sandhed. Modellerne er i overensstemmelse med data, men der kan være andre modeller, der indeholder andre forklarende variable, som også vil være i overensstemmelse med data. Dette betyder, at der kan være andre faktorer med betydning for trivsel.

Del 2. Hvad skal der til for at børn kan få det bedre? - En kvalitativ analyse af unges udsagn.

Dette afsnit belyser, hvad unge i Grønland mener, der skal til for at forbedre børns trivsel, og giver et indblik i de unges egne erfaringer, holdninger og tanker. Afsnittet bygger på 426 unges besvarelser af spørgsmålet: *"Hvad tror du, der skal til, for at børn kan få et bedre liv?"*, der udgør en del af undersøgelsen "Trivsel blandt de ældste skoleelever i Grønland". Som tidligere nævnt deltog 508 skoleelever i undersøgelsen og de 426, der har svaret på spørgsmålet, udgør 84%. I Nordgrønland var det kun 7% af de unge, der ikke besvarede nogen af de to spørgsmål, i Nuuk var det 12%, i Sydgrønland var det 10%, hvorimod det i Østgrønland var 36%. Hovedparten af de, der ikke besvarede spørgsmålene var de 15-16årige. Henholdsvis 16% af drengene og 9,4% af pigerne besvarede ikke spørgsmålene.

Metodisk tilgang

Der er anvendt en kvalitativ tilgang i analysen af de unges besvarelser og resultaterne vil derfor hvile på en subjektiv tolkning. Tekstbesvarelserne er blevet gennemlæst uafhængigt af to personer. Ved gennemlæsning er identificeret en række kategorier med tilhørende meningsbærende enheder, som dækker de unges forskellige udsagn og derved giver et overblik over de unges besvarelser. Efter meningskategoriseringen er der foretaget en operationalisering af de fremkomne kategorier, hvorved de enkelte kategoriers indhold er blevet uddybet. Kategorierne er dernæst blevet diskuteret og justeret, og tekstbesvarelserne er kodet ud fra de endelige kategorier. Hovedparten af besvarelserne var på grønlandsk og er oversat til dansk. De citater, der er medtaget i dette afsnit, er sprogligt korrigeret, hvor det af forståelsesmæssige årsager var nødvendigt, men indholdet fremstår uændret.

Overordnede betragtninger

Spørgsmålet er stillet således, at den unge har haft mulighed for at besvare spørgsmålet uden at være begrænset af allerede fastlagte svar, og de unge kommer i undersøgelsen med mange bud på, hvad der skal til for at børn kan få et bedre liv. Flere af besvarelserne er lange og uddybende, og det er tydeligt at de unge har reflekteret over deres svar. Fælles for mange af besvarelserne er en særlig værdsættelse af familien. Mange af de unge forbinder et godt liv med et godt familieliv. Og noget af det, der kendetegner et godt familieliv er tid til hinanden, fællesskab, tryghed, respekt, kærlighed, opmærksomhed, lydhørhed, åbenhed, ansvarlighed og faste rammer.

De unges svar på hvad der skal til for at børn kan få et bedre liv kan inddeles i følgende temaer:

- Ved ikke
- Afhjælpe misbrug hos forældre
- Fokus på familielivet
- Samfundets rolle
- Åbenhed og dialog blandt børn og voksne
- Steder at mødes i fritiden
- Skolegang og fremtidsmuligheder

Ved ikke

En del af besvarelserne indledes med: "jeg ved ikke", "jeg tror", "jeg mener", "måske" eller "det er vanskeligt at svare på, fordi jeg ikke har det dårligt", hvilket vidner om, at nogle af de unges svar er udtryk for forestillinger og holdninger snarere end at have baggrund i en konkret viden eller erfaring. Det vidner altså om, at der findes en stor gruppe af unge, som mener, at de har et godt liv, men samtidig er meget bevidste om, hvad der skal til for at skabe et bedre liv for andre børn og unge.

Afhjælpe misbrug hos forældre

En lang række svar peger på, at der er behov for en indsats over for et overdrevent indtag af alkohol blandt forældre. Enkelte unge anbefaler et egentligt forbud mod at kunne købe alkohol, andre foreslår, at man rationerer salget af alkohol. Eksempler på det er at sætte priserne op på alkohol og sætte afgifterne ned på andre varer, at sætte en grænse for, hvor meget alkohol og tobak én person må købe om måneden eller at lukke for salget af alkohol i et par dage efter lønningdag. Der er også unge, der mener, at der bør være flere tilbud om afvænnning, herunder mulighed for afvænningsklinikker til de voksne. En af de unge understreger betydningen af et mindre alkoholforbrug blandt forældrene ved: *"Mindre alkohol, mere familieliv"*

Fokus på familielivet

En stor del af de unge foreslår, at børnenes liv kan forbedres ved, at forældre i højere grad sætter fokus på familielivet og tager mere ansvar for børnene og deres opdragelse. *"Man bør se mere på forældrene, det er jo dem, som opdrager. Det er jo dem der er begyndelsen til en god fremtid."* Mange unge nævner, at de voksne skal være bedre til at lytte til børnene, afsætte mere tid til at tale med børnene og prøve at forstå dem. De unge efterspørger mere omsorg, trykthed, interesse og kærlighed fra forældrene samt mere samvær. Som en af de unge udtrykker det: *"Hvis børn skal have bedre vilkår, bør (...) forældrene passe ordentligt på dem"*. Men i familielivet ligger der også en accept af, og et ønske om faste rammer for opdragelsen. Således efterspørger nogle af de unge, at der sættes grænser, og at de får at vide når grænserne overtrædes. *"...Men når de unge er ved at blive teenagere, så vil de gerne være ude med andre unge, (...) og hvis de skal drikke (alkohol) så (må forældrene) bede de unge om at passe godt på, at sige de ikke må være fulde. Og måske sætte en grænse for hvornår, de skal være hjemme."*

Et ønske om en større gensidig åbenhed inden for familien er et gennemgående tema i besvarelserne. En stor del af de unge påpeger en lukkethed omkring problemer, der gælder forældrene, men i høj grad også børn og unge selv. Der er et ønske om at sætte fokus på behovet for at åbne mere op og for at blive bedre til at tale sammen - også om problemer. Endvidere peger de unge på, at forældre i deres opdragelse bør være opmærksomme på ikke at føre deres egne problemer og oplevelser fra barndommen videre til børnene. Som en af de unge udtrykker det: *"Det starter ved forældrene når børn har gode vilkår eller ikke gode vilkår. (...) hvis forældrene har problemer i familien eller med partneren, så er det nødvendigt, at de så vidt muligt snakker med venner eller nogen de er tætte på, ikke bare sådan lade det gå ud over deres børn. Barnet vokser jo op med forskellige erfaringer. Dette er oftest årsag til børnenes problemer...forældre skal ikke bare lade det gå videre til deres børn..(..)".*

Samfundets rolle

En række svar indikerer, at der bør være mere opmærksomhed på børn og unges velfærd fra samfundets side. Hver femte af de unge påpeger det ansvar, myndigheder og skole har for børns trivsel og efterlyser mere opmærksomhed, aktiv deltagelse og støtte fra forskellige offentlige instanser og voksne, der arbejder med børn, herunder en mere åben debat. *"Vi mennesker bør blande os noget mere, vi kan ikke hjælpe til, når vi er alt for tavse".* Et forslag er, at der sættes mere fokus på at oplyse om børns rettigheder i samfundet. Nogle børn og unge under 18 år kender ikke til, hvilke rettigheder de har og ved ikke, hvordan de skal reagere, når de bliver behandlet forkert. Andre ved måske ikke, hvornår de bliver behandlet forkert, og derfor er der et ønske om oplysning om, hvordan det er at blive behandlet dårligt og om, hvor det er muligt at få hjælp. Flere unge peger på, at mange af de børn, der har det dårligt, er meget indelukkede og for generte til at tale om deres oplevelser og derfor ikke selv henvender sig for at få hjælp. Derfor udtrykker nogen af de unge, at myndighederne, herunder skolen, bør holde mere øje med, hvordan børn behandles og gribe ind, eksempelvis ved at fjerne børn fra hjemmet eller ved at få en dialog i gang med forældrene, hvis de kan se, at barnet ikke trives.

En gruppe af de unge foreslår, at levevilkår for befolkningen skal forbedres, og nogle retter direkte opfordringer til politikerne om at prioritere anderledes. *"Landsstyremedlemmerne bør sætte svømmehaller, nye veje og andre småting, som er blevet bygget, bagerst og i stedet prioritere børn, voksne og gamle."*

Åbenhed og dialog blandt børn og voksne

I forlængelse af ovenstående, vidner de unges svar om et ønske om, at der skabes flere konkrete muligheder for, at børn og voksne kan tale om deres problemer. De unge kommer med forslag om at oprette børne/ungegrupper, hvor det er muligt at tale med andre ligesindede i et

forsøg på at opmuntre dem, som har problemer, til at tale med nogen. *"Børn bør snakke sammen uden bare at være lukkede, på den måde bliver der flere problemer".*

Flere udtrykker således et behov for flere fysiske henvendelsessteder, hvor unge med problemer kan få hjælp og støtte. Eksempelvis at der bliver oprettet en klub eller et mødested, der ikke kun har åbent om aftenen eller eksempelvis et børnediskotek. En af de unge peger endvidere på, at det kan være vigtigt, at barnet får talt med en voksen, da den voksne har flere muligheder for at finde hjælp; *"socialrådgiverne bør være mere opmærksomme, og hvis de opdager et barn, som lider, bør de arbejde for at hjælpe, før det er for sent."* En anden nævner opprioritering af møder mellem forældre og lærer, og muligheden for at henvende sig til en familierådgiver eller at komme i familiebehandling. Samlet set handler det om at skabe en dialog, både mellem de unge, mellem de unge og de voksne, og mellem forældre og myndigheder.

Steder at mødes fritiden

Et andet forslag, de unge kommer med, er et ønske om flere aktiviteter og mere adspredelse for børn og unge. *"Vores kommuner i Grønland burde virkelig stramme op! De ser bare til, at 6-årige går rundt og tigger på gaderne om cigaretter eller mad. De er ude det meste af natten (børn i alle aldre), fordi skolebestyrelsen synes, at fritidsklubben var for længe åben i hverdage såvel som weekenderne."* De unge mener, at man bør renovere skolerne, skabe flere aktiviteter i fritiden til de helt unge, flere muligheder for at dyrke mere sport og mere brugervenlige klubber og på den måde skabe mere at tage sig til for børn og unge. En af de unge nævner konsekvenserne af, at der ikke er noget sted at tage hen om aftenen: *"Fordi vi ikke har noget at komme til om aftenen så begynder vi at få lyst til at drikke bare for at have noget at give os til. Når forældre drikker i hjemmet, vil man gerne ud, men man ved ikke, hvor man skal gå hen, man har ikke lyst til at gå i klubben, hvor de ryger og drikker!!!"*

Skolegang og fremtidsmuligheder

Nogle af de unge fremhæver en ordentlig skolegang, som en måde hvorpå unge kan få det bedre. De unge er bevidste om, at uddannelsen har betydning for fremtidens muligheder, og at det er nødvendigt at deltage aktivt i skolen og møde til timerne.

Fremtiden

Samlet set giver de unges besvarelser et klart indtryk af, at det er forældrene, der har en stor del af ansvaret for at sikre børns trivsel. De unges udsagn peger på, at der er behov for en generation af forældre, der viser større åbenhed overfor deres børn, at opdragelsen sker med mere kærlighed og respekt, og at alkoholmisbrug og seksuelle overgreb er uacceptabelt. Som en af de unge udtrykker det: *"Hvis et barn skal have et bedre liv, synes jeg, at forældrene skal*

have et godt forhold til deres børn og sig selv. Forældre skal ikke være alkoholikere. Man skal kunne have det sjovt sammen, snakke sammen og hygge. Vi har jo alle brug for kærlighed, så det skal forældrene også give deres børn meget af." Samtidig mener de unge, at det offentlige bør træde til, hvor forældrene svigter. Forebyggende indsatser rettet mod at reducere alkoholmisbrug hos forældrene, samt flere muligheder for familiebehandling bør ifølge de unge opprioriteres. Flere mødesteder for børn og unge skal skabe en større åbenhed og mulighed for dialog om problemerne og på den måde forbedre børns og unges trivsel. Ud fra de forslag, der kommer fra de unge, fornemmer man en optimisme for fremtiden, men også en bevidsthed om, at der skal arbejdes aktivt for at forbedre børns trivsel : "Børn og voksne skal sammen arbejde om at få et bedre liv. Hjælpe hinanden. Og så skal man selvfølgelig også tro på, at der er noget bedre end det man har nu. Folk med et dårligt liv har en tendens til at være pessimistiske over for alt og er derfor ikke motiveret til selv at arbejde på at få et bedre liv".

Sammenfatning

Dette notat tegner indledningsvis en profil af unge skoleelever i alderen 15-18 år med god trivsel. Halvdelen af de unge trives godt, lidt flere drenge end piger. Overordnet er det, der kendetegner unge med god trivsel, gode sociale relationer, ikke at føle sig uønsket alene og en positiv vurdering af eget helbred. Endvidere har det betydning for pigernes trivsel hvor let det er at tale med forældrene om problemer og om forældrene er flyttet fra hinanden. For drengene har det betydning for deres trivsel at være fysisk aktive. Ovenstående faktorer, kan indgå i overvejelser om at sikre god trivsel for flest muligt unge i Grønland.

De unge kommer selv med bud på, hvad der skal til, for at børn kan få det bedre i Grønland. Af vigtige områder for at forbedre børns trivsel bliver nævnt opprioritering af familielivet, indsatser rettet mod mere åbenhed blandt forældre og børn, fokus på et lavere alkoholforbrug blandt voksne og endelig et ønske om en mere indgribende rolle fra samfundets side. Mange af de unges besvarelser rummer mange gode forslag og giver et indtryk af forhåbninger om forandring og forbedringer af forholdene for de børn og unge, der har det dårligt. Der er derfor grund til at være optimistisk for fremtidens børn og unge og deres trivsel.